

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 10 (269) травень 2013

Частина III

Засновано в лютому 1997 року (27)

Свідоцтво про реєстрацію:

серія КВ № 14441-3412ПР,

видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку

наукових фахових видань України

(педагогічні науки)

Постанова президії ВАК України від 14.10.09 №1-05/4

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних

„Україніка наукова” (угода про інформаційну співпрацю

№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

(протокол № 9 від 26 квітня 2013 року)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор Курило В. С.

Заступники головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор Савченко С. В.

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор Бурьян М. С.,

доктор медичних наук, професор Виноградов О. А.,

доктор філологічних наук, професор Галич О. А.,

доктор філологічних наук, професор Глуховцева К. Д.,

доктор педагогічних наук, професор Горошкіна О. М.,

доктор сільськогосподарських наук, професор Конопля М. І.,

доктор філологічних наук, професор Синельникова Л. М.,

доктор педагогічних наук, професор Харченко С. Я.

Редакційна колегія серії „Педагогічні науки“:

доктор педагогічних наук, професор Ваховський Л. Ц.,

доктор педагогічних наук, професор Гавриш Н. В.,

доктор педагогічних наук, професор Докучасва В. В.,

доктор педагогічних наук, професор Лобода С. М.,

доктор педагогічних наук, професор Максименко Г. М.,

доктор педагогічних наук, професор Ротере Т. Т.,

доктор педагогічних наук, професор Сташевська І. О.

доктор педагогічних наук, професор Хриков Є. М.,

доктор педагогічних наук, професор Чернуха Н. М.,

доктор педагогічних наук, професор Чиж О. Н.

Редакційні вимоги

до технічного оформлення статей

Редакція „Вісника“ приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) — 3,8 см ; верхній колонтитул — 1,25 см , нижній — 3,2 см .

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***) , 2012.

Статті у „Віснику“ повинні бути розміщені за рубриками.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра — номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга — номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13–14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова „Список використаної літератури“ або після слів „Список використаної літератури і примітки“ (без двокрапки) у порядку цитування й оформлюються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Стаття закінчується 3 анотації обсягом 15 рядків (українською, російською) та 22 рядки (англійською) мовою із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3–5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подється довідка про автора: (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, ученої ступінь; адреса навчального закладу, кафедри; домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний)).

© ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка“, 2013

МОДЕ

1. Панченко Л. Ф. Мо середовища університе
2. Тарнавська Т. В. І комунікації в освітньо

ДОШКІ

3. Атрощенко Т. О. Пе формування мовленн процесі різних режими
4. Карпенко Н. О. Теор майбутніх виховател дошкільного віку в ум
5. Кузава І. Б. Теоретич інклюзивної освіти д психофізичного розви

ПЕДА

6. Білюнас А. В. Ме математичних твердв культури учнів старшо
7. Верещенко Т. В. І природоцентричної е шкільного віку.....
8. Вишник О. О. Розвит опорою на взаємодію р
9. Щур Н. М. Моделі і біології у США.....

ПЕДАГО

10. Белых С. И. Место а ориентированном физ
11. Бондаренко Л. І. Зн компетентності майбу закладу.....
12. Гаврилов А. С., Вор фізичної культури в кл
13. Грибан Г. П. Духовні в
14. Жигір В. І. Сутність особистості менеджера

- ня 125 32. **Канішевська Л. В.** Концептуальні засади проблеми виховання соціальної зрілості старшокласників шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності..... 253
- ри 131 33. **Коношенко Н. А.** Опис експериментальної роботи з формування комунікативних здібностей молодших підлітків... 259
- го 140 34. **Коношенко С. В.** Теоретичні аспекти проблеми виховання здорового способу життя майбутніх соціальних педагогів..... 265
- но 146

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

- в 152 35. **Єршова Л. М.** Трансформація дієвості християнського виховного ідеалу у вітчизняній теорії і практиці (друга половина XIX – початок XX ст.)..... 271
- ня 161 36. **Невмержицька О. В.** Філософія національної ідеї як підґрунтя аксіологічних основ вітчизняної освіти першої половини XIX ст. 280
- ня 169 37. **Федосова І. В.** Законодавче забезпечення та нормативна регламентація вищої інженерно-технічної освіти в Україні (початок – 30-ті роки ХХ століття..... 285
- Х 177

ОСВІТА ПЕДАГОГА

- 182 38. **Турянська О. Ф.** Використання ІКТ у конструюванні педагогічних ситуацій в особистісно орієнтованому навчанні..... 296
- 189

194 **Відомості про авторів**..... 303

203

211

220

229

236

245

ЗМІСТ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТИ

1. **Панченко Л. Ф.** Моделювання інформаційно-освітнього середовища університету засобами факторного аналізу..... 6
2. **Тарнавська Т. В.** Використання сучасних засобів комунікації в освітньому процесі..... 18

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

3. **Атрощенко Т. О.** Підготовка майбутнього вихователя до формування мовленнєвої компетентності дошкільника в процесі різних режимних моментів в ДНЗ..... 24
4. **Карпенко Н. О.** Теоретичні аспекти проблеми підготовки майбутніх вихователів до мовного розвитку дітей дошкільного віку в умовах полілінгвального простору..... 33
5. **Кузава І. Б.** Теоретичне обґрунтування моделі реалізації інклюзивної освіти дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку..... 39

ПЕДАГОГІКА ШКОЛИ

6. **Білюнас А. В.** Методична система використання математичних тверджень для формування математичної культури учнів старшої школи..... 47
7. **Верещенко Т. В.** Педагогічні умови формування природоцентричної екологічної позиції учнів старшого шкільного віку..... 53
8. **Вишник О. О.** Розвиток уміння читати в учнів 1 – 2 класів з опорою на взаємодію різних видів мовленнєвої діяльності.... 63
9. **Щур Н. М.** Моделі ліцензування та сертифікації вчителя біології у США..... 71

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

10. **Белых С. И.** Место аксиологического подхода в личностно ориентированном физическом воспитании студентов..... 81
11. **Бондаренко Л. І.** Зміст та структура дослідницької компетентності майбутнього викладача вищого навчального закладу..... 94
12. **Гаврилов А. С., Воробйова М. В.** Концепція формування фізичної культури в класичних університетах..... 100
13. **Грибан Г. П.** Духовні виміри студента в фізичному журналі... 106
14. **Жигірь В. І.** Сутність і зміст професійно важливих якостей особистості менеджера освіти..... 113

15.	Кіндрась І. В. Особливості початкового етапу навчання усного турецького монологічного мовлення у вищій школі...	125
16.	Корольова Т. В. Визначення компонентів фахової культури майбутніх спеціалістів.....	131
17.	Ледньова О. П., Озеров Є. С. Структура електронного навчального курсу з фізичної і колоїдної хімії.....	140
18.	Малюга О. С. Зміст навчання іншомовного професійно орієнтованого читання на заключному етапі вищої школи.....	146
19.	Мельник Я. В. Використання інноваційних технологій в процесі підготовки фахівців-документознавців.....	152
20.	Михальчук Р. В. Дослідження ефективності використання легких гир різної ваги в підготовчому періоді тренування спортсменів гирьового спорту.....	161
21.	Одегова Н. М. Розвиток умінь письма англійською мовою в контексті навчання студентів мовних спеціальностей домашнього читання.....	169
22.	Олексієнко Р. В. Останні досягнення в області адаптивних інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх перекладачів.....	177
23.	Раскалінос В. М. Оцінка сформованості рефлексивної компетентності майбутніх соціальних педагогів.....	182
24.	Самарська К. Ю. Сучасна вокальна школа: порівняльний аналіз.....	189
25.	Стецюк К. В. Деякі аспекти інтеграції в процесі формування екологічної культури при вивченні соціально-гуманітарних дисциплін.....	194
26.	Ушмарова В. В. Готовність магістрів до викладання як об'єкт контент-аналізу.....	203
27.	Хохлова О. А. Проблема формування економічної компетентності фахівців нееконічного профілю у науковій літературі.....	211
28.	Цветкова Г. Г. Професійне самовдосконалення викладачів гуманітарних спеціальностей: дійсність і перспектива.....	220
29.	Чемерис І. А., Рига Т. М., Білик Л. І., Ключка С. І. Аналіз рівня сформованості валеологічної культури студентів технологічного ВНЗ.....	229

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

30.	Абрамова С. В. Взаємодія школи і громади в діяльності ГАШ (громадсько активних шкіл) як умова формування соціально активної особистості.....	236
31.	Барбелко Н. С. Зв'язок міжкультурної толерантності з іншими культурними явищами.....	245

32.	Канішевська Л. В. К виховання соціальної інтернатів у позаурочній
33.	Коношенко Н. А. Опт формування комунікатив
34.	Коношенко С. В. Теоре здорового способу житт

ІСТОРИ

35.	Єршова Л. М. Трансф виховного ідеалу у ві половина XIX – початок
36.	Невмержицька О. В. підгрунтя аксіологічнаї половини XIX ст. ....
37.	Федосова І. В. Законот регламентація вищої ів (початок – 30-ті роки хх

ОСВІ

38.	Турянська О. Ф. Вик педагогічних ситуації навчанні.....
-----	---

Відомості про авторів

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

УДК 373.313.035.6

Т. О. Атрощенко

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННСВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКА В ПРОЦЕСІ РІЗНИХ РЕЖИМНИХ МОМЕНТІВ В ДНЗ

Прийняття нової редакції Базового компонента як стратегічного документа, що окреслює державні стандарти дошкільної освіти, вимагає аналізу й об'єктивної оцінки готовності педагогів до розв'язання визначених завдань, зокрема до оновлення засобів і способів їх реалізації.

Метою сучасної лінгводидактики на етапі дошкільного дитинства є виховання мовної особистості, тобто формування особистості, яка адекватно, доречно, вільно і творчо використовує мову в різних ситуаціях буття для реалізації власних мовленневих завдань. Відповідно, завданням вищої школи є – підготовка майбутнього вихователя до виконання вимог сучасної дошкільної освіти, зокрема до формування мовленнєвої компетентності дитини дошкільного віку.

Різні аспекти мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку досліджували А. Богуш, В. Бенера, Н. Гавриш, Т. Котик, К. Крутій, І. Луценко, Н. Малиновська та ін.

Психолого-педагогічної засади підготовки майбутніх педагогів розглядали у своїх працях І. Дичківська, Л. Загородня, Н. Заячківська, І. Зязюн, Т. Поніманська, Г. П. П'ятакова та ін. Наукове підґрунтя психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів закладає системний підхід, основні положення якого у своїх працях розглядали А. Алексюк, І. Бех, О. Бодальов, Л. Вигодський, О. Глузман, В. Давидов, В. Дашковський, М. Євтух, І. Зязюн, О. Матюшкін, І. Підласий, С. Рубінштейн, Н. Ничкало, П. Якобсон та ін.

Проблема професійного розвитку фахівця, становлення його професіоналізму в контексті сучасних гуманістичних підходів успішно розробляється. Окремі аспекти формування професіоналізму розглядаються у працях вчених-педагогів Т. Бутенко, В. Кан-Каліка, Я. Коломинського, Н. Лисенко, С. Мельничук, А. Мудрика, Г. Нагорної, Д. Петрової, В. Писаренко, І. Прокопенка, І. Синиці, Г. Тарасинко, Г. Шевченко, Т. Яковлевої.

Незважаючи на велику кількість праць, в яких розкрито проблеми мовленнєвого розвитку дошкільників, нові шляхи формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку, різні аспекти процесу викладання у вищій школі, питання підготовки майбутнього

викладача до формування мовленнєвої компетентності дошкільників в процесі різних режимних моментів в дошкільному навчальному закладі є недостатньо дослідженим і потребує поглибленого вивчення.

Метою статті є розкриття специфіки підготовки майбутніх викладачів до формування мовленнєвої компетентності дошкільників в процесі різних режимних моментів в дошкільному навчальному закладі.

Перш ніж конкретизувати означену мету, потрібно усвідомити, з яких структурних компонентів складається щодо сучасної логодидактики зміст процесу формування мовлення дошкільнят.

До структурних компонентів належать: мовленнєва компетенція як одна з ключових базисних характеристик особистості; мовленнєвий розвиток, тобто формування певних мовленнєвих умінь і навичок, що забезпечують функціонування мовлення; навчання мови, пов'язане з певним обсягом елементарних знань про мову і мовлення, що формуються на основі розвитку мовного чуття і водночас зумовлюють цей розвиток; мовленнєве виховання, мета якого – виховання мовленнєвої культури особистості.

Мовленнєва компетенція означає готовність і спроможність особистості адекватно й доречно використовувати мову в конкретних ситуаціях буття (висловлювати власні думки, бажання, наміри, прохання тощо), застосовуючи при цьому і мовні, і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності.

Отже, триєдина мета цілеспрямованої роботи з розвитку мовлення дошкільників полягає у формуванні мовленнєвої компетенції як однієї з базисних характеристик особистості. Вона спрямована на активне системне застосування взаємопов'язаних педагогічних дій: розвитку мовлення, навчання мови та мовленнєвого виховання.

Розглянемо змістову характеристику мовленнєвої компетентності дошкільників.

Лексична компетенція – це запас слів у межах певного вікового періоду, здатність до адекватного використання лексем, правильне вживання образних виразів, приказок, прислів'їв, фразеологічних зворотів.

Фонетична компетенція – правильна вимова всіх звуків рідної мови, звукосполучень відповідно до орфоепічних норм, наголосів; добре розвинений фонематичний слух, що дає змогу диференціювати фонемі; вживання інтонаційними засобами виразності мовлення (темп, тембр, висота голосу, логічні наголоси тощо).

Граматична компетенція – неусвідомлене вживання граматичних форм рідної мови згідно із законами і нормами граматики (рід, число, род, клична форма тощо), чуття граматичної форми, наявність автоматизованих навичок щодо правильності вживання граматичних норм.

Монологічна компетенція – це розуміння зв'язного тексту, вміння відповідати на запитання й звертатися із запитаннями, підтримувати та розпочинати розмову, вести діалог, складати різні монологи.

Комунікативна компетенція – комплексне застосування мовних немовних засобів з метою комунікації, спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування.

Кожний вид компетенції має базисні вікові характеристики [3, с. 186].

Для успішного розвитку мовлення дитини велике значення має повсякденне мовленнєве вправлення дітей під час гри, праці, різних побутових процесів, прогулянок. Поєднання організованих занять з різними напрямками дитячої діяльності допомагає вихователю закріплювати мовленнєві вміння і навички, привчає дітей використовувати набуті знання і навички у повсякденному житті збагачує їхню мовленнєву практику.

Розвиток мовлення дітей у дошкільному закладі здійснюється з двома формами – на організованих заняттях і в повсякденному житті. У повсякденному житті здійснюються ті самі завдання з розвитку мовлення дітей, що й на заняттях, тобто відбувається подальший розвиток усного мовлення. Найважливішими завданнями є забезпечення умов для максимальної реалізації потреби дитини в мовленнєвому спілкуванні з дорослими й однолітками. Не всі завдання можна однаково успішно вирішувати на заняттях. Виховання навичок розмовного мовлення культури мовленнєвого спілкування вимагає природних життєвих ситуацій, правдивих і зрозумілих для дітей мотивів їхньої мовленнєвої діяльності. Зміст і прийоми роботи з дітьми значною мірою залежать від їхніх вікових особливостей. Так, сприятливими для розвитку мовлення дітей третього року життя є різні режимно-побутові процеси. Під час невимушеного спілкування вихователь вправляє дітей у називанні предметів (одягу, взуття, спальних і туалетних речей), їх якостей, дій з ними („Принеси свій гребінець”, „Вимий руки з милом”). Спілкування педагога з дітьми здійснюється з огляду на те, що при формуванні навичок самообслуговування потрібна послідовність у навчанні дітей вміння супроводжувати свої дії мовленням. Так, спочатку діти вправляються у називанні дій, які вони самі виконали („Скажи – повтори”, потім їх спонукають говорити про те, що потрібно виконати („Що ти будеш робити? ”). У дитини формуються здатність розрізняти й позначати словом дії, протилежні за значенням („застебнути – розстебнути”). Коли навички самообслуговування досягають належного рівня і достатньо освоєні, дитина може розповісти про те, що вона робить у певний момент („Не заважай мені, я шубу дістаю”). Обов’язково потрібно виховувати у дітей звичку звертатися до дорослих і однолітків з проханням („Дай, будь ласка, м’ячик”), пропозиціями („Ти будеш лікарем”) [1, с. 25].

Великі можливості для розвитку мовлення дітей закладені у грі. Тому потрібно навчати дітей користуватися мовленням („Домовся з Олегом сам. Поясни йому, що тобі для гри потрібний великий куб”, „Сашко також хоче погратися великою машиною. Скажи йому: „Я

іграюся і віддам тобі машину, не забуду"). Іноді розмова педагога з однією дитиною переходить у бесіду або гру з двома-трьома дітьми і такі об'єднання треба підтримувати.

Цілеспрямована робота з формування мовлення має здійснюватися також на прогулянці. Чим краще продумано зміст прогулянки, тим більше збагачує вона мовлення дітей, сприяє розвитку їхньої діяльності. Бажано, щоб спостереження за рослинами, тваринами, явищами природи були короткочасними (не більш як 4-5 хв). Дітей залучають до спостереження за трудовими діями дорослих, що також сприяє збагаченню їхнього словникового запасу („Подивіться, як працює Марія Петрівна накрила стіл білою скатертиною”).

У закріпленні знань і мовних навичок дітей важливу роль відіграють дидактичні ігри. У вільний час потрібно організовувати з однією чи з двома-трьома дітьми ігри на розвиток мовлення („Хто назве більше слів?”, „Що в торбинці?”, „Одягнемо ляльку для прогулянки” та ін.)

Важливою умовою розвитку мовлення дітей чотирирічного віку є доброзичлива атмосфера, що стимулює потребу дитини щось запитати, пояснити, розповісти. Протягом дня необхідно поговорити з кожною дитиною, вислухати її, похвалити. Тему для розмови слід обирати з огляду на інтереси дитини (про улюблену іграшку, книжку, близьких людей). Вихователь не повинен чекати, доки дитина підійде із запитанням чи проханням, він має сам запитати у неї, що вона робить. Дитина має чітко повторити назву предмета, дії. Для дітей цього віку можна рекомендувати такі ігри, як „Великий – маленький”, „Розрізни кубики”, „Чи є у тебе такий предмет?”, „Нам прислали подарунки”, „Крамниця” та ін.

У другій молодшій групі слід проводити спостереження за працею няні, медсестри, повара. У процесі сюжетно-рольових ігор словник закріплюється, засвоєні раніше слова активно використовуються дитиною. На прогулянці організовуються спостереження за транспортом, вступними дітям суспільними явищами (підготовкою до свята). Такі спостереження збагачують і активізують словниковий запас дітей.

Педагог вправляє дітей у вживанні іменників у знахідному й родовому відмінках множини („У парку було багато берез”), учить правильно узгоджувати слова в реченні. Він також має можливість вправляти дітей у правильній вимові звуків (і індивідуально, і підгрупами). Для цього можна використати предметні картинки, іграшки, великі вірші.

На п'ятому році життя розширюється уявлення дитини про діяльність людей, довкілля. З'являються нові теми для спілкування з тваринами і дорослими, виникає потреба домовитися про гру, узгодити трудові дії. На основі цього розвивається діалогічне й монологічне мовлення, з'являються його нові форми: вказівка, пояснення, об'єднання. З метою розвитку мовлення використовують словесні доручення (віднести книжку вихователю іншої групи, запросити

медсестру та ін.). При цьому пояснюються правила мовленнєвої поведінки (привітатися, подякувати, розповісти, попроситися).

У старшій групі ускладнюються дидактичні ігри. Вони спрямовані на активізацію маловживаних дітьми слів, дій, ознак („Впізнай предмет за описом”, „Відгадай, що заховали”, „Подивись і запам’ятай”, „Відгадай, що додали”), на розвиток зв’язного мовлення („Збираємося на прогулянку”, „Що ми бачили на спортивному святі”, „Подорож”, „Ми – листоноші”, „У кого такий предмет” тощо), на розвиток фонематичного сприймання („Радіо”, „Закінчи слово”, „Поклич цуценя” та ін.). Рекомендується проводити і спеціальні вправи (наприклад, „Один починає – другий продовжує”).

З дітьми, які допускають помилки звуковимови, неправильне вживання граматичних форм, проводять спеціальні ігри та вправи на їх виправлення. Закріпленню правильного темпу мовлення, вміння користуватися силою голосу сприяють скоромовки і лічилки. Вихователю не повинен залишати поза увагою помилки, які діти допускають у повсякденному спілкуванні. Зразок правильної форми слова чи речення, мотивація необхідності правильного мовлення, звертання до свідомості дітей („Пригадай, як треба правильно сказати це слово”) сприятимуть закріпленню правильних мовленнєвих навичок.

Повсякденне життя сприяє навчанню дитини пояснювального описового мовлення. Ефективним прийомом у цьому разі є доручення (пояснити товаришу нову дидактичну чи рухливу гру, трудовий процес, зміст малюнка для „Календаря природи”, розповісти про ігровий куточок та ін.). Розвитку зв’язного мовлення сприяють також ігри-драматизації, настільний і ляльковий театри, інсценування з іграшками, вечори розваг. На прогулянках, під час спостережень треба якнайближче до конкретної ситуації використовувати прислів’я, приказки, допомагаючи при цьому дітям зрозуміти їх зміст. Потрібно всіляко заохочувати успіхи дитини, особливо відзначаючи ті випадки, коли вона правильно вимовила складне слово чи фразу. Це надає дитині впевненості у своїх силах, поглиблює контакт між вихователем і нею [4, с. 38].

Іншою формою навчання дітей рідної мови та розвитку мовлення є індивідуальна робота в повсякденному житті, протягом дня. Мета індивідуальної роботи – закріплення мовленнєвих умінь і навичок, яких діти набули на заняттях. Наприклад, закріплення вимови певного звука, показ артикуляції звука, постановка його за допомогою шпателя або дзеркала. Закріплення вимови звука в чистомовці, скоромовці та ін. Індивідуальна робота з тією самою дитиною проводиться три-чотири рази на тиждень, допоки не зникне мовленнєва вада.

В процесі навчання у вищій школі, студенти спеціальності „Дошкільна освіта” вивчають дисципліни лінгво-дидактичного циклу такі як „Методика розвитку рідної мови з методикою виразного читання” (2, 3, 4 семестри) та „Методичне керівництво роботою з формування мовленнєвої компетентності дошкільників” (5 семестр). Саме в процесі опанування

... здійснюється підготовка майбутніх вихователів до формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку як в процесі занять, так і в процесі різних режимних моментів.

Мета даних дисциплін – психолого-педагогічна, лінгводидактична підготовка майбутніх фахівців до професійно-мовленнєвої діяльності в сучасному ДНЗ, як в процесі занять, так і в різних видах діяльності дошкільників в повсякденному житті.

У результаті опанування дисциплін студент повинен *знати*: - наукові (педагогічні, психологічні, природничі, методологічні) засади української мовної лінгводидактики; історію становлення та розвитку її як науки; умови та етапи формування мовленнєвої компетентності дошкільника у відповідному етапі розвитку суспільства: завдання, зміст, засоби, форми, методи та прийоми розвитку мовлення дітей відповідно до Базового компонента дошкільної освіти, Базової й тематичних програм, навчально-методичних посібників із розвитку мовлення дітей; - технології навчання та корекції мовленнєвого розвитку дошкільників; - методiku мовної художньо-мовленнєвої діяльності дітей, специфіку організації мовно-ігрової та театральної-мовленнєвої діяльності в ДНЗ; - методiku мовлення дошкільників в процесі образотворчої та музичної діяльності; - специфіку організації роботи з формування мовленнєвої компетентності в дошкільних закладах; - основні чинники спільної роботи педагогів з формування мовленнєвої компетентності дошкільників.

На основі вивчення даних дисциплін, студент повинен *вміти*: самостійно складати мовленнєві зразки, що покликані формувати мовно-логічну та художньо-мовленнєву компетентності дошкільників.

Застосовувати методикою організації та керівництва образотворчо-мовленнєвою та музично-мовленнєвою діяльністю дітей;

Організовувати та проводити театральну-ігрову та театральну-мовленнєву діяльність з дітьми, добирати малі жанри фольклору, часті художніх творів, сприятливих для мовленнєвого розвитку дітей;

Вибирати тексти дидактичних мовленнєвих ігор, вправ, ситуацій та мовленнєвих завдань;

Підготувати конспекти занять, сценарії свят та розваг, літературних вечорів;

Виконувати діагностику мовленнєвого розвитку дітей, вправляти мовленнєві помилки та огріхи і попереджати виникнення нових;

Застосовуватися у методичній літературі, творчо застосовувати результати дослідження на практиці;

Виконувати навчально-мовленнєву діяльність дітей відповідно до вимог навчальної програми;

Організовувати роботу з батьками щодо формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку.

Змістовними, цікавими і надзвичайно корисними для майбутніх вихователів є завдання для самостійної та індивідуальної роботи з даної дисципліни. Метою самостійної роботи є вироблення навичок опрацювання нормативно-правових актів, спеціалізованої літератури та інших матеріалів, необхідних для належного засвоєння дисципліни, також для розвитку сталих умінь для самостійного вивчення і викладання належної інформації.

Самостійна робота включає наступні види завдань для опанування матеріалу з конкретної теми курсу:

- вивчити матеріали теми;
- скласти термінологічний словник;
- продумати відповіді на питання для самоконтролю;
- підготувати тези виступу під час аудиторного заняття;
- підготувати реферат з рекомендованих тем;
- виконати завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Перевірка виконання самостійної роботи проводиться в семінарських заняттях, а також виноситься на модульний контроль порівняно з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Для студентів-магістрів спеціальності 8.010101 „Дошкільне виховання” нами розроблено методичні рекомендації щодо вивчення курсу „Методика викладання дисциплін лінгво-дидактичного циклу”, які складаються з двох розділів.

Розділ I. Організаційно-методична робота з вивчення курсу розкриває такі питання:

- Особливості підготовки та проведення лекційних занять з курсу „Методика викладання дисциплін лінгво-дидактичного циклу”;
- Рекомендації викладачам;
- Рекомендації на замітку студентам щодо роботи на лекціях.

Розділ II. Моніторинг якості засвоєння навчального матеріалу містить:

- Завдання для самостійної роботи студентів;
- Перелік залікових питань та завдань для контрольних робіт з курсу;
- Список рекомендованих джерел.
- Додатки. Включають таблиці змістових модулів дисциплін лінгво-дидактичного циклу та основні поняття даних дисциплін [2].

Мовленнєвий розвиток дитини є головним інструментом, за допомогою якого вона встановлює контакт із довкіллям і завдяки якому відбувається соціалізація дитини. Мовленнєва компетентність є однією з провідних базисних характеристик особистості, що формується на етапі дошкільного дитинства. Дошкільна лінгводидактика чітко визначає основні форми, методи, прийоми, засоби розвитку мовлення дітей. Отже, завдання майбутнього вихователя – оволодіти специфікою роботи щодо

формування мовленнєвої компетентності дитини дошкільного віку в різних режимних моментах в ДНЗ.

У період навчання у вищій школі майбутні педагоги повинні опанувати науково-теоретичні положення дисциплін лінгво-дидактичного циклу, які поряд з педагогічною майстерністю формують творчу діяльність педагога, здатного до самовдосконалення та інноваційної діяльності, розвивають критичність мислення. Завдяки засвоєнню змісту цих дисциплін формуються професійні якості фахівців, професійне мислення, творчість, уміння організовувати та планувати роботу з дітьми в сучасних умовах розвитку дошкільної освіти в Україні.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у створенні навчально-методичного посібника для магістрів спеціальності „Дошкільна освіта” з курсу „Методика викладання дисциплін лінгво-дидактичного циклу”.

Список використаної літератури

1. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови : підручник / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш; за ред. А. М. Богуш – К. : Вища школа, 2007. – 542 с.
2. Атрощенко Т. О. Методичне керівництво роботою з формування мовленнєвої компетентності дошкільників: навчально-методичний посібник за кредитно-модульною системою організації навчального процесу [для студ. вищ. навч. закл. напряму підготовки 6.010101 „Дошкільна освіта”] / Т. О. Атрощенко. – Мукачево : МДУ, 2011. – 129 с.
3. Богуш А. М. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі / А. М. Богуш, Н. П. Орланова, Н. І. Зеленко, В. К. Димасюк; за ред. А. М. Богуш. – К., 1992.
4. Атрощенко Т. О. Методичні рекомендації до курсу „Методика викладання дисциплін лінгво-дидактичного циклу” / Т. О. Атрощенко. – Мукачево : МДУ, 2012. – 98 с.
5. Пісоцька Л. С. Організаційна модель психолого-педагогічної підготовки майбутнього фахівця дошкільної освіти // Л. С. Пісоцька. Професійна підготовка педагогічних кадрів в умовах інноваційної освіти України української національної освіти: сучасний етап, проблеми, перспективи розвитку : Матеріали міжвузівської наук.-практ. конф. (11 жовтня 2007 р.). – Хмельницький : ХГПА, 2007. – 309 с.

Атрощенко Т. О. Підготовка майбутнього вихователя до формування мовленнєвої компетентності дошкільника в процесі різних режимних моментів в ДНЗ

У статті розкрито значення мовленнєвої роботи з дітьми в дошкільному середовищі дошкільного навчального закладу. Зокрема специфіку підготовки майбутніх вихователів до формування мовленнєвої компетентності дошкільників в процесі різних режимних моментів в дошкільному навчальному закладі. Подано характеристику навчальних курсів „Методика розвитку рідної мови з методикою

виразного читання”, „Методичне керівництво роботою з формування мовленнєвої компетентності дошкільників” та „Методика викладання дисциплін лінгво-дидактичного циклу”, в процесі опанування яких здійснюється підготовка майбутнього фахівця дошкільної ланки освіти.

Ключові слова: мовленнєва компетентність, методичне керівництво дисципліни лінгво-дидактичного циклу, спілкування, мовленнєвий розвиток, навчання мови.

Атрощенко Т. О. Подготовка будущего воспитателя к формированию речевой компетентности дошкольника в процессе различных режимных моментов в ДОУ

В статье раскрыто значение речевой работы с детьми в развивающей среде дошкольного учебного заведения. Представлена специфика подготовки будущих воспитателей к формированию речевой компетентности дошкольников в процессе различных режимных моментов в дошкольном учебном заведении. Представлена характеристика учебных курсов „Методика развития родного языка с методикой выразительного чтения”, „Методическое руководство работой по формированию речевой компетентности дошкольников” и „Методика преподавания дисциплин лингво-дидактического цикла”, в процессе овладения которых осуществляется подготовка будущего специалиста дошкольного звена образования.

Ключевые слова: речевая компетентность, методическое руководство, дисциплины лингво-дидактического цикла, общение, речевое развитие, обучение языку.

Atroshchenko T. O. Preparation of Future Educators to the Formation of Speech Competence Preschooler in Various Regime Moments in Preschool Educational Institution

The paper reveals the importance of voice work with children in developing pre-school environment. Presented specific training future teachers in the formation of speech competence of preschool children in the various regime moments in pre-school. The characteristics of the course „Methodology of the native language to the method of expressive reading”, „guide the process for the formation of speech competence of preschool children” and „Methods of teaching subjects linguistic and didactic cycle”, in which the process of mastering the preparation of the future expert-level pre-school education.

Key words: speech expertise, guidance, discipline, linguistic and didactic cycle, communication, language development, language training.

Стаття надійшла до редакції 18.12.2012 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – к. п. н., доц. Пинзеник О. М.